

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA DRŽAVNOG ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

Činjenica je da suvremeni problemi u prostoru Republike Hrvatske proizlaze uglavnom iz neodgovarajućeg korištenja toga prostora i njegove zaštite, a istovremeno novi zemljišni vlasnički odnosi (kvalitetnija zaštita privatnog vlasništva) i tržišno gospodarstvo mijenjaju i samu suštinu i postupak prostornog planiranja.

U prethodnom kontekstu Sabor Republike Hrvatske donio je *Strategiju prostornog uređenja Republike Hrvatske* 1997. godine i *Program prostornog uređenja Republike Hrvatske* 1999. godine kao krovne dokumente prostornog uređenja Države.

S time u svezi, u poglavlju 1.1.3.: *Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena važećih prostornih planova*, podtočka 1.1.3.2.2.: *Program prostornog uređenja Republike Hrvatske* citirani su najvažniji dijelovi iz *Osnova i smjernica za uređenje prostora* prilikom izrade prostornih planova, pa ih ovom prilikom više ne bi ponavljali, ali bi naglasili njihovu važnost i činjenicu da su bile podloga za izradu ovoga Plana. (Vidi str.: 15-17).

2.1.1. RAZVOJ GRADOVA I NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA I INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

Razvoj naselja Korčule kao središnjeg naselja Grada, ostalih naselja Grada temelji se na zamislima iskazanim u *Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske*. Te se zamisli mogu ukratko prikazati kroz slijedeća polazišta:

- U cilju porasta nataliteta i prirodnog priraštaja poželjno je poticati naseljavanja u srednje i male gradove, kao i lokalna središta, gdje valja poboljšati kakvoću življenja (u Gradu Korčuli osigurati razmjerno povoljnije životne uvjete i u drugim naseljima Grada a ne sami u središnjem naselju Korčuli).
- Temeljem opredjeljenja prema policentričnom razvitku R Hrvatske treba poticati razvitak srednjih i malih gradova. Razvitak treba ostvariti poticajnom investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih činitelja za što treba osigurati prostorne preduvjete i izgradnju vrsnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava (U Gradu Korčuli planirati više gospodarskih žarišta kroz nova građevna područja za proizvodne i turističke kapacitete koji bi bili razmješteni izvan neposrednog uticajnog prostora naselja Korčule. Planirati bolju prometnu mrežu s ciljem učinkovitije integracije prostora, te bolju komunalnu opremljenost).
- Planiranu mrežu naselja temeljiti na razvoju lokalnih žarišta razvitka, kao uporišta za policentrični razvitak mreže gradskih središta (Što uključuje prethodno navedene osnovne ciljeve).

Usmjeravanje urbanizacije ne smije počivati samo na naselju Korčula već težište mora biti i na mreži svih tipova lokalnih središta u ruralnim krajevima, što se u svakom slučaju odnosi i na cijeli prostor Grada. S tim ciljem treba planirati ravnomjerniji i usklađeniji razvitak i razmještaj stanovništva te raspršenost stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih namjena. Valja izbjegavati prenaplašeno usmjeravanje ili specijalizaciju na samo jednu djelatnost. Oživljavanje širih krajeva Grada, treba provoditi povezivanjem poljodjelskih, seoskih i gradskih gospodarstava i tako osnažiti pojedina područja, a što se može primijeniti na prostor Grada.

Preobrazba postojećih gradova i naselja treba ostvariti veće razvojne sposobnosti te poboljšati sveukupne uvjete života, uz istovremeno ostvarivanje programa zaštite krajobraza te prirodne i kulturne baštine. Preobrazbu gradskih područja potrebno je temeljiti na urbanoj obnovi i politici povećanja komunalnih i drugih standarda življenja. Preobrazbu prijelaznih (gradsko-seoskih) područja kao što su prostori Grada treba usmjeravati prema širenju i učvršćivanju gradskog načina života uz nužnu obnovu infrastrukture. Preobrazbu seoskih (ruralnih) područja valja temeljiti na revitalizaciji zbog ukupnih civilizacijskih ciljeva i zbog demografske i socijalne iscrpljenosti.

Manji gradovi kao subregionalna središta trebali bi se potvrditi u ulozi nositelja urbanizacije uz prevladavanje oskudne ponude životnih mogućnosti i nerazvijenosti institucija što umanjuje njihovu privlačnost.

Područna i lokalna središta (mali gradovi - trgovišta, općinska središta i ostala razvojna žarišta) treba osposobiti da budu organizatori razvojnih promjena na većim lokalnim područjima. Kao osnovica njihove preobrazbe predlaže se primjena metode reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije s ciljem poboljšanja uvjeta života, učvršćivanja građanskog životnog stila i osposobljavanja tih naselja za ulogu lokalnih središta. Sela treba dugoročno ciljano i usmjeravano oživljavati. Trebalo bi prepoznati sela za koja postoji nedvosmisleni javni interes, sela gdje je javno zanimanje ograničeno samo na potporu u izgradnji najvažnije tehničke infrastrukture i sela koja ovise samo o autonomnoj motivaciji

Prvovažnost treba dati urbanoj obnovi postojećeg naseobinskog tkiva pri čemu valja očuvati graditeljski identitet povijesnih središta naselja (uz naselje Korčulu to su središta naselja Žrnova, Pupnata, Račišća i Čare). Nužno je obnavljati i uređivati povijesna središta naselja. Treba poticati optimalno korištenje postojećih izgrađenih područja, a njihovo širenje promatrati **kao mogući čimbenik razvoja kraja**.

Iako su ciljevi dani na razini Države, nepobitno je da se oni mogu preslikati i na prostor Županije i na prostor Grada, osobito imajući u vidu prvo njihove geografske položaje i geografske oblike, potom vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša koje su još ipak razmjerno očuvane.

Proizlazi da su, ukratko, opći prostorno-razvojni ciljevi Županije:

- osnaživanje prostorno razvojne strukture,
- povećanje vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša, te
- integracija u europske razvojne sustave.¹

Iako su ciljevi dani na razini Države, nepobitno je da se oni mogu preslikati i na prostor Županije, osobito imajući u vidu prvo njen geografski položaj i geografski oblik, potom vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša koje su još ipak razmjerno očuvane, te konačno osobito opasnosti koje izviru iz integracija u europske tokove u komponenti turističkog razvoja. U ovom općem kontekstu Grad se nalazi periferno i u okviru Države i u okviru Županije, koja je i sama u odnosu na ukupnost glavnih razvojnih tokova Države za sada dosta periferno. Izvjesnost izgradnje aerodroma na otoku Korčula odraziti će se sigurno i na bolji prometni položaj Grada, koji će se ipak time približiti središtima Države, ali i šire. To će otvoriti perspektive potencijalno boljem gospodarskom i svekolikom drugom razvoju, ali će s druge strane izazvati jače pritiske na prostor i njegovo korištenje, što treba promatrati i u kontekstu moguće izgradnje čvrste cestovne veze s kopnom na poziciji Kneža-Sv. Ivan.

Poziciju Grada i njegovih naselja u okviru Županije treba promatrati i kroz nužnost osiguranja razvoja gradova i naselja u sklopu Županije, ali i u sklopu Države poradi poboljšanja postojećih obilježja urbane mreže i skladnijeg regionalnog razvoja. Pri čemu *osobitu pažnju treba posvetiti malim gradovima* s 2000 - 7000 stanovnika, poboljšavajući njihovu funkcionalnu strukturu uz izbjegavanje prejake funkcionalne usmjerenosti.

U kontekstu opisane situacije, a već je to rečeno, u Gradu postoji pet naselja na čelu s Korčulom. U prostoru Županije njegova se važnost postavlja na razinu *manjeg razvojnog središta*², funkcionalno usmjerenog prema turizmu i ugostiteljstvu, prometu i administraciji. U okvirima Županije tijekom povijesti, a i danas, naselje Korčula ističe se svojim kulturnim dobrima što ga izdvaja od mnogih sličnih naselja. Ne izdvaja se osobiti od ostalih naselja u smislu problema opremanja funkcijama i uslugama i u smislu izgradnje potrebnih infrastrukturnih sustava.

Cilj je Plana, da osigura prostorne predispozicije za ostvarivanje gore navedenih smjernica razvoja, a one će se očitovati kroz

- **osiguravanje građevnih područja za nastavak demografskog rasta,**

² "PROGRAMA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE", Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zagreb, 1999.

- osiguravanje prostora za gospodarski razvitak sredine, kako u smislu proizvodnih i servisnih djelatnosti tako i u smislu umjerenih turističkih razvojnih programa osiguravajući za to odgovarajuće površine,
- nudeći i štiteći kao važnu komparativnu prednost prirodne i kulturne svojstvenosti kraja, koje ovaj Plan valorizira i ističe.

Prirodno i kulturno nasljeđe vrijednosti su koje se ističu, a od važnosti su i za Županiju, a dijelom i za Državu. Zavisno o smjericama iskorištavanja tla te političko-privrednim prilikama Grad se u svojim povijesnim obilježjima predočuje kao dio otočkog prostora kojemu je na prvom mjestu povijesno naselje Korčula. Slijede naselja unutrašnjosti, Žrnovo koje tvori nekoliko ne baš gusto građenih jezgri, odreda priklonjenih polju u sredini izgrađujući se poštujući konfiguraciju prirodnog reljefa, nešto udaljeniji i skriveniji čuvajući svoja polja na prisojnim padinama smješteni su Pupnat i Čara. Uzmorski pojas sjeverne obale pun ljupkih uvala dijelom su zaposjeli ljetnikovci, a na krajnjem zapadu Grada malo ribarsko naselje Račišće. Razlika između ova dva početna oblika ovladavanja prostorom, što je oblikovana kroz svojstvenosti svakog pojedinog prostora, obilježila je sustav prostornog uređenja izgrađenih zona sve do danas.

2.1.2. RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA

Određnice ponašanja i korištenja prirodnih sustava u Županiji trebaju biti:

1. **racionalnost** - vrijeme je racionalnog raspolaganja prostorom u skladu s trenutnim mogućnostima. Racionalnost u pristupu ne znači eliminaciju prostornih mogućnosti razvitka u budućnosti, odnosi se prvenstveno na racionalno korištenje prostora za izgradnju, očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta;
2. **zaštita prostora** - očituje se kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti. Pretjerana urbanizacija i nerespektiranje prirode, ekološki su degradirali i u cijelosti uništili brojne prostore u zemlji i svijetu, prostore važne za čovjekovo življenje i njegovu budućnost. Svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve više jača i postaje čimbenik kojega se ne može zaobići,
3. **valorizacija naslijeđa** - bogatstvo naslijeđa, kako kulturno-povijesnog tako i prirodnog, spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže da s osobitom pozornosti pristupimo valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru, što je važno za njegov identitet i što bi moglo biti u funkciji gospodarskog napretka.

Usprkos degradacijama u prostoru koje su se i kod nas desetljećima dešavale, a nastavljaju se i danas, pa tako i u Županiji, stupanj ugroženosti okoliša je umanjen upravo zahvaljujući kontinuiranoj izradi prostorno planske dokumentacije i kontroli građenja u prostoru.

U povijesti čovječanstva čovjek je uvijek težio napretku i uvijek ga je ostvarivao. Problem je nastao onda kada je prestao respektirati prirodni ambijent, kada ga je počeo svjesno ili nesvjesno uništavati možda i ne sluteći da su razmjerno male granice izdržljivosti prirode. Oni najrazvijeniji u svijetu postaju svjesni da su te granice dostignute i da sve učinjene devastacije treba sanirati. Da ne bismo učinili iste greške prostornog razvitka i korištenja prostora potrebno je ponašati se s osobitom skrbi prema zaštiti prostora, prema slikovitom i vrijednom prirodnom ili kultiviranom krajoliku, koji nije samo naša baština nego mora biti i baština svih budućih generacija. Bilo je ovo nužno istaknuti jer je zaštita prostora važan i nezaobilazan cilj ovog plana, time i otoka Korčule i županije Dubrovačko-neretvanske.

Iz prethodnog analitičkog postupka zaključuje se da postoje mnogi ograničavajući čimbenici potencijalnog razvoja, ali i da postoje razmjerno mnoge komparativne prednosti kojima raspolaže Grad, a koje u danom trenutku mogu, uz odgovarajuću pripremu bitno utjecati na povoljan opći razvitak. Svrha je ovog Plana da osigura prostorne planske elemente za potencijalan razvoj.

U skladu s postojećim društveno-političkim i gospodarskim prilikama, koje nameću razumno, svrsishodno i odmjereno korištenje prostora, te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i prostora, prilikom izrade ovoga Plana postavljeni su **slijedeći ciljevi**:

- **Racionalnost u korištenju prostora.** Trenutak u kojem živimo nije vrijeme “velikih” i utopističkih ideja i koncepata te općenito nerealnih planova i želja. Potreba je **da se prostor racionalno koristi** u skladu s trenutnim i u **bližoj** budućnosti sagledivim mogućnostima. Razboritost i odmjeranost u pristupu izradi prostorno-planske dokumentacije i korištenja prostora niti u kojem slučaju ne znači isključivanje urbanističke vizije kao komponente prostornog razvoja.
- **Naslijeđe kao temelj identiteta.** Bogatstvo naslijeđa, kako kulturnog, tako i prirodnog te suvremeni svjetski trendovi i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže **da se s osobitom pozornošću pristupi valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru**, što je važno za njegov identitet i što bi direktno ili indirektno moglo biti u funkciji svekolikog gospodarskog napretka prostora, osobito turizma kojemu je gospodarski razvoj Grada uglavnom orijentiran.

2.1.3. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNOSTI DIJELOVA OKOLIŠA

Rješenja Plana temelje se na principima koji pomažu očuvanje stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša Grada, a time i Županije. Rješenja se, dakle, temelje na principima:

- **održivog razvoja**, koji će koristiti prostor Grada, njene prirodne i stvorene resurse tako da ne dođe do nepovratnog uništavanja prostora;
- **zaštite prostora** i okoliša, čiji se elementi u počecima planiranja ravnopravno vrednuju u kontekstu svih planskih potreba;
- **mogućnosti prostora** da primi određene namjene bez posljedica.

Analizom mogućnosti prostora, **koje su u krajnjem slučaju okviri mogućeg razvoja**, i želja prostornog rasta, dolazi se do prostorno planskih rješenja Plana, koja niti u kojem slučaju nisu, niti bi trebala pogoršavati, već po mogućnosti čak poboljšavati, prirodno-ekološko stanje prostora.

Osobito vrijednim prostorima Grada, time i važnim čimbenicima planiranja prostornih rješenja smatraju se:

- **prirodna baština**, kako ona već zaštićena, tako i ona čiju zaštitu predlaže ovaj Plan;
- **spomenici graditeljske baštine**, odnosno kulturna dobra, kako ona koja su već zaštićena, tako i ona koje revalorizira ovaj Plan i predlaže ih za određenu razinu zaštite;
- **morska obala i obalno područje**³;
- **kultivirani i prirodni krajolik**, koji se kroz kategoriju *zaštićenog krajolika* zaštićuje i to njegova kopnena i gdje je on u kontaktu s obalnom linijom, njegova obalna komponenta.

Krajolik i njegove komponente izraz i odraz su identiteta nas, naše kulture i prošlosti. On je odraz svih naših dobrih i loših postupaka u prostoru i time je veća planerska obaveza njegove zaštite. Međutim, kako je krajolik rezultanta svekolikih prostornih aktivnosti, njegova zaštita se ne sastoji samo u identifikaciji i zaštiti određenih prostora kroz kategoriju *zaštićeni krajolik*, već i u korektnoj izradi planova, a iznad svega kontroli njihove provedbe.

Zaštita prostora.

Nakon što su u Europi i svijetu, uslijed pretjerane i nepromišljene urbanizacije kao i nepoštivanja prirode i njenih zakonitosti, degradirani ili ekološki u cijelosti uništeni brojni prostori važni za čovjekovo življenje i njegovu budućnost, svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve je jača. Postao je to čimbenik kojega se nigdje, pa ni u politici, više ne može zaobići. Usprkos dugotrajnom zanemarivanju hrvatskog prostora, koje se nerijetko nastavlja i danas, stupanj degradacije u većini slučajeva još nije katastrofalan, odnosno, to je, srećom, tek u okviru ograničeni zona. Uništavanje prostora (krajobraza) posljedica je bezobzirnog ponašanja, želje za ostvarenjem brzog profita i nekontroliranog prostornog razvoja.

³ Valja napomenuti da u skladu sa *Zakonom o prostornom uređenju* (NN br.: 30/94 i 68/98, članak 45., stavak 1.) Vlada Republike Hrvatske još nije donijela propise za provođenje ovoga Zakona u smislu uređenja obalnog područja mora. Obzirom da nije još prihvaćen niti Prostorni plan županije, to je ovaj Plan upućen na korištenje neformalnih parametara iz podataka za izradu PPUŽ dobivenih od strane Županijskog zavoda za prostorno uređenje, Dubrovnik.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA GRADSKOG ZNAČAJA

Općim ciljem prostornog razvoja gradskog značaja može se smatrati težnja za postizavanjem višeg (objektivno mogućeg) stupnja razvijenosti kroz ostvarivanje **održivog razvitka** poradi **bolje kvalitete života** stanovništva na svim područjima Grada, ali i šire. Taj će se cilj ostvariti:

- unutrašnjom konsolidacijom i integracijom prostora (demografskom revitalizacijom, gospodarskim oživljavanjem, prometnom povezanošću, funkcionalnom organizacijom prostora i sl.);
- očuvanjem i povećanjem vrijednosti kvalitete prostora (čuvanjem i unapređivanjem svih čimbenika prirodne i kulturne baštine zbog čuvanja privlačnosti kraja);
- uključivanjem kvalitetnim prometnim sustavima u hrvatske i europske razvojne i integracione sustave.

S gledišta korištenja prostora težište je na:

- očuvanju fizičke cjelovitosti područja, prvenstveno racionalnim korištenjem prostora za gradnju, uz
- uvažavanje prirodnih značajki prilagođivanjem proizvodnje biološkim ciklusima i lokalnim uvjetima bez komponente zagađivanja i
- uvažavanje strukturnih značajki kroz očuvanje krajobrazne fizionomije kao sinteze djelovanja prirodnih i kulturnih komponenata jednog cjelovitog vizualnog prostornog fenomena.

Proizlazi da osobito značenje ima **stroga zaštita posebno vrijednih resursa**: nezagađenog tla, čistog mora, prirodnih šuma, neizgrađenih obalnih linija, krajobraznih vrijednosti izraženih kroz čimbenike prirodne i kulturne graditeljske baštine. Dakle, opći razvojni ciljevi, gradski, ali županijski i nacionalni, koji trebaju biti ugrađeni u ovaj Plan odnose se na:

- **osnaživanje prostorno-razvojne strukture** kroz uravnoteženi razvitak područja stvaranjem okosnica i težišta razvitka oslanjanjem na postojeći sustav naselja uz definiranje (i izgradnju) temeljnih prometnih pravaca na gradskoj, županijskoj i državnoj razini,
- **kvalitetnu evoluciju** razvoja u prostoru s osloncem na resurse, koje čine prirodna i kulturna dobra, ljudski potencijal, ljepota, raznolikost i osobitost dijelova prostora.

Rečeno se može ostvariti putem **integralnog očuvanja povijesnih i prirodnih dobara** čime će se štiti autohtone vrijednosti i vrsnoće čitavog prostora Grada.

2.2.1. DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI RAZVOJ

2.2.1.1. Ciljevi demografskog razvoja

Današnji demografski razvoj Grada možemo tipološki odrediti kao *imigraciju* koja se kreće od *regeneracije imigracijom* Grada kao cjeline, preko *ekspanzije imigracijom* naselja Korčula, do *slabe regeneracije imigracijom* unutrašnjosti Grada bez naselja Korčula.

Buduće kretanje stanovništva Grada teško je predvidiva kategorija, zavisi o brojnim parametrima, čiji se kretanje u budućnosti i samo po sebi teško može prognozirati. (Vidi točku 1.1.4.3.: *Temeljne svojstvenosti naselja i sustava naselja*, podtočku: 1.1.4.3.4.: *Predviđanje kretanja stanovništva*). U svakom slučaju gospodarski razvoj i radna mjesta, kao važni čimbenici trebali bi i u budućnosti utjecati na održavanje današnjeg stabilnog demografskog razvoja.

Osim što je potrebno zadržati trend laganog rasta populacije, potrebno je poboljšati sastav populacije osobito u smislu poboljšanja starosne strukture, a zadržati ili poboljšati stručnu kvalifikaciju.

2.2.1.2. Ciljevi gospodarskog razvoja

Osnovni cilj upravljanja i kreiranja gospodarskog razvoja treba biti usmjeravanje razvoja prema gospodarskom, tehnološkom i ekološki optimalnom iskorištavanju ukupnih raspoloživih prirodnih i kadrovskih potencijala s ciljem poboljšanja standarda življenja.

Demografski cilj, a utvrđen je i u *Nacionalnom programu razvitka otoka*,⁴ mora se realizirati kroz opstanak postojećeg stanovništva, poticanje obitelji na više djece uz paralelno stvaranje uvjeta njihova školovanja i ostanka u mjestu rođenja. Treba stimulirati povratak djelomično raseljenih, pogotovo mlađih kadrova u radnoaktivnoj dobi te stvarati uvjete za, po potrebi, imigraciona kretanja, tj. naseljavanje prostora odgovarajućim stručnim kadrom.

Primijenjene tehnologije i ostvarena razina produktivnosti u velikoj mjeri bi trebale odrediti potrebni broj stalne radne snage, a po potrebi i povremene, ili sezonske.

U tom smislu, a i u ovisnosti o raspoloživim ukupnim resursima ne smije se dozvoliti monostrukturna orijentacija gospodarstva na samo jednu granu ili pretežito na jednu granu (brodogradnja ili turizam) već treba raditi na koncepciji raznovrsne gospodarske strukture oslobođene teške industrije i zagađivača, a u cilju prilagođivanja i lakšeg prebrođivanja određenih kriznih stanja i ciklusa u pojedinim granama.

Pored raznovrsnosti razvoja gospodarskih grana, potrebno je razvijati i polivalentnost domaćinstava, odnosno gospodarstava tako, da se može osiguravati prihod iz više izvora što je i dosad bio slučaj, ali sada to vršiti na višoj i kvalitetnijoj razini.

Kao jedan od prioritarnih budućih ciljeva svakako mora biti i težnja da se ulaganja u razne oblike gospodarstva financijski izjednače s istima na kopnu. Isto treba postići i u izjednačavanju javnog standarda i društvene opremljenosti (kompletna infrastrukturna opremljenost, školske, zdravstvene, kulturne, sportske i ostale usluge).

Navedeni ciljevi trebali bi se ostvarivati kroz određene poticajne i razvojne mjere, promicanje ulaganja u vidu izrade prostornih planova, investicijskih projekata, idejnih rješenja određenih zona i slično, a sve usklađeno prema vrsti i vremenskoj dinamici.

Za neposrednu realizaciju zacrtanih ciljeva i provođenje navedenih mjera biti će potrebna usklađenost i zajedničko djelovanje odgovarajućih službi na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini, a sve u cilju ostvarenja zacrtanih programa i kvalitetnijeg načina života, koji će onemogućiti iseljavanje, a poticati će useljavanje uz primjenu odgovarajućih mjera zaštite i unapređenja prostora i okoline.

Polazeći od analize postojeće gospodarske strukture te od mogućnosti i ograničenja gospodarskog razvoja naveli bi kao primarne ciljeve gospodarskog razvoja:

- ubrzati rast gospodarskih aktivnosti u cilju iskorištavanja prednosti i raspoloživih resursa;
- prevladavati prometnu, a time i gospodarsku izoliranost;
- težiti stvaranju usklađenog modela gospodarskog razvitka te graditi očekivanu razvijenost infrastrukture;
- poticati one gospodarske aktivnosti, kojih je posljedica povećana cirkulacija ljudi, dobara i usluga;
- težiti postizanju i održavanju relativno visokih i stabilnih stopa rasta prihoda i zaposlenosti instaliranih kapaciteta, a time optimalno i produktivno zapošljavanje raspoložive radne snage;
- povećati efikasnost upravljanja i organiziranosti pojedinih poduzeća;
- težiti rastu investicijskih aktivnosti uz očuvanje ekološki vrijednog područja, a u skladu s donesenim razvojnim planovima i programima;
- stvarati preduvjete za otvaranje novih radnih mjesta, a naročito u malom i srednjem poduzetništvu te obiteljskim gospodarstvima.

Sukladno već navedenom, a u zavisnosti o raspoloživim prirodnim i kadrovskim resursima, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se usmjeriti na djelatnosti i to na:

1. turizam i ugostiteljstvo kao osnovnu komponentu gospodarstva i stupa ukupnog razvoja ovoga prostora;
2. prometne djelatnosti čiji razvoj potiče i geoprometni položaj Grada;
3. upravu što proizlazi iz predviđene pozicije u sustavu naselja⁵;

⁴ "NACIONALNI PROGRAM RAZVITKA OTOKA", Sabor Republike Hrvatske, 28. veljače 1997.

⁵ Usmjeravanje razvoja Korčule prema turizmu i gospodarstvu, prometu i vezama i upravi zacrtano je već u *Strategiji prostornog uređenja RH*, 1997. godine

4. poljoprivredu kao turizmu komplementarnu djelatnost, osobito u smislu privođenja raspoloživih resursa tradicionalnim kulturama, okrupnjivanjem posjeda gdje je to moguće i oslanjanjem na proizvodnju zdrave ekološke hrane;
5. ribarstvo oslonjeno na postojeće i nove kapacitete profesionalnih ribara i ispitivanje mogućnosti uzgoja određenih vrsta u marikulturi;
6. industriju oslonjenu na razvoj malih i srednjih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja;
7. uslužne djelatnosti i obrtništvo utemeljeno na stvaranju zona male privrede poduzetničkih "inkubatora" i razvitaka obiteljskih gospodarstava i obrta.

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba protežirati one, koje su stručno utemeljene i dokazane bez obzira da li se radi o radnim ili kapital intenzivnim djelatnostima, one koje koriste i unapređuju raspoložive prirodne resurse, nisu veliki energetske potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala.

Pored navedenog treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškoloivanjem ili prekvalifikacijom.

Gospodarske aktivnosti uz određenu međuovisnost gospodarskih subjekata i njihov multiplikativni utjecaj jednih na druge moraju se temeljiti na kvaliteti u odnosu na kvantitet.

1. Turizam i ugostiteljstvo

Turizam i ugostiteljstvo, kao osnovna djelatnost u sadašnjem i budućem razvoju, mora biti nositelj razvoja, a sve ostale djelatnosti njoj komplementarne moraju je dopunjavati.

U turizmu moraju biti postavljeni osnovni ciljevi, a usmjereni na visoke standarde pruženih usluga. Sukladno navedenom, turizam kao osnovni pokretač razvoja trebao bi doprinijeti povećanom standardu življenja i demografskoj revitalizaciji u odnosu na trenutnu stagnaciju.

U tom smislu potrebno je stalno pratiti svjetske trendove turističke potražnje i stvarati prilagodljivi marketinški model na usmjeravanju turističkih potrošača, koji se iz nekadašnje masovne orijentacije na putovanja u novije vrijeme sve više individualno odlučuju za izbor turističke destinacije. Osnovni uvjeti koji utječu na odluku o izboru ljetovališta su:

- ljepota krajolika,
- čistoća mjesta i mora,
- zdrava klima,
- svojstven ambijent uz maksimalno korištenje naslijeđenih osobitosti,
- komforan smještaj,
- dobra i raznovrsna ponuda ugostiteljstva, mogućnost izbora zabave i bavljenja sportom, organizacija izleta, samostalne šetnje po određenim lokalitetima i stazama te
- cijena smještaja i usluga, ali ne kao primarnog elementa odluke što je u praksi već i potvrđeno, a to je da se najbolje popunjavaju najskuplji kapaciteti i mjesta s raznoraznim sadržajima i kvalitetnim uslugama.

U tom smislu koncept razvoja turizma u trebao bi se temeljiti na:

- rekonstrukciji, modernizaciji i valorizaciji postojeće ponude;
- izgradnji dijelom novih kapaciteta temeljenih na novim zahtjevima turističkih potrošača uz isticanje ekoloških i kulturnih vrijednosti;
- uklopanju postojećih i izgradnji novih sadržaja prvenstveno zabavnog i sportskog karaktera.

Realizacija navedenog koncepta može se temeljiti na relativno dobro očuvanom prirodnom prostoru i raspoloživim kadrovskim potencijalima i mogućnosti za školovanje novih potrebnih stručnih kadrova. Pri tome osobitu važnost treba pridati upravo izobrazbi stručnih kadrova. Postojeći turistički kapaciteti prikazani su u tablici 23.

TABLICA 23
TURISTIČKA PONUDA GRADA KORČULE 2001. GODINE

Naziv objekta	Postojeći kapacitet u krevetima
Hotel "Bon Repos", Korčula	1088
Hotel "Korčula", Korčula	48
Hotel "Liburna", Korčula	250
Hotel "Marko Polo", Korčula	230
Hotel "Park", Korčula	330
Hotel "Badija", otok Badija	240
Hotel "Mediteran", Račišće	20
Hotelski smještaj ukupno	2206

<i>Obiteljski pansioni ("privatni</i>	3440
---	------

Auto-camp "Bon Repos", Korčula	550
Privatni campovi (5)	200
Campovi ukupno	750

Zgrada odmarališta "Slavonski	300
-------------------------------------	-----

ACI marina (broj vezova)	160
--------------------------	-----

Izvor: Turistička zajednica, Korčula

Dakle, dovršenjem procesa privatizacije bilo bi nužno izvršiti rekonstrukciju i modernizaciju postojećih turističkih kapaciteta u hotelima i apartmanima te izvršiti dodatna ulaganja u smislu usklađenja sa *Zakonom o kategorizaciji* udovoljavajući većim standardima.

Izgradnja novih kapaciteta na novim lokacijama temeljila bi se na optimaliziranju vrste i kvalitete ponude. Novi sadržaji sigurno bi doprinijeli novoj kvaliteti i "slici" prostora. To sve uz maksimalnu primjenu ekoloških normi i standarda. Ovim novim sadržajima trebalo bi postepeno prijeći sa sezonskog na cjelogodišnje poslovanje za što postoje potrebni uvjeti uz prethodnu izgradnju potrebnih sadržaja. Danas cijelu godinu posluje samo hotel *Korčula*. Naravno da za cjelogodišnji rad hotela treba imati i goste, a da bi oni došli treba imati i programe koji bi ih animirali na dolazak. Time bi se postojeće korištenje od 65-80 dana povećalo na 130-150 dana i u perspektivi osiguralo umjesto sadašnjih noćenja mnogo više.

2. Poljoprivreda

Treba imati na umu da u poljoprivredi i ribarstvu kao osnovnoj djelatnosti radi samo 1,86% od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost. No također je važno navesti da 21,2% domaćinstava ima gospodarstvo.

Osnovni pravci i ciljevi razvoja poljoprivrede morali bi se temeljiti na:

- optimalnom vrednovanju svih uvjeta za razvoj poljoprivrede;
- na proizvodnji onih proizvoda za koje već i sada postoji izražena potražnja u okolnom prostoru i široj regiji;

Kao najvažniji poljoprivredni proizvodi u ovom trenutku, a i u budućnosti, sigurno će biti vino i ulje koje kao tradicionalne kulture i proizvodi već imaju izraženu potražnju na tržištu i najveći se dio plasira kroz turističku

ponudu. U sadašnjem trenutku najznačajnija je, pored navedene dvije kulture, proizvodnja agruma u čemu je ograničavajući faktor navodnjavanje izraženo u nedostatku vode i njenoj visokoj cijeni, a razni povrtlarski proizvodi, iako imaju mogućnost plasmata, još uvijek se proizvode samo za osobne potrebe. Većina se povrtlarskih proizvoda i sezonskog voća za vrijeme turističke sezone dovozi s kopna uz dosta nepovoljne uvjete, a postoje mogućnosti da bi se gotovo sva potražnja za ovim proizvodima u ljetnoj sezoni uz određena ulaganja namiri s ovog područja. Jedan od prednosti poljoprivredne proizvodnje mogla bi biti i "zdrava hrana" s posebnom ponudom u ugostiteljskim objektima za što postoje uvjeti, a sada takve ponude uopće nema.

U proizvodnji grožđa i vina pored sadašnjih stimulativnih mjera koje se primjenjuju, trebalo bi osigurati i nove u smislu utjecaja na kvalitet. U tom smislu potrebno je zaustaviti smanjivanje površina pod vinovom lozom i osigurati sadnju novih vinograda s tradicionalnim sortama prilagođenih kvaliteti tla. Obzirom na nepostojanje pogona za finalnu preradu grožđa i pravljenje vina, osim jedne vrhunske privatne proizvodnje sa skromnim kapacitetom u Čari, bilo bi potrebno stimulirati gradnju i opremanje još neke vinarije u privatnom ili združnom vlasništvu s akcentom na tradicionalno vrhunsko vino s posebnom kvalitetom i zaštitom pored *Pošipa*.

Maslinarstvo je drugi važan oblik poljoprivredne proizvodnje čiji značaj iz godine u godinu biva sve veći. U maslinarstvu je prvenstveno potrebno obnoviti sadašnje zapuštene maslinike uz čišćenje navedenih površina od borova i makije uz čije je prisustvo razvoj maslina onemogućen i ograničen. U Čari danas postoje 3 PZ s uljarom koje zadovoljavaju potrebe gravitirajućih poljoprivrednika. Pored navedenog, može se vršiti i potpuna obnova starih dotrajalih maslinika uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera. Kao jedan od načina poticanja poljodjelske proizvodnje, koji bi u budućnosti trebalo uvesti, sigurno je pripomoć u obnovi dijelova zapuštenih polja gdje bi se uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera mogle zasaditi značajne količine mladih sadnica visokorodnih sorti.

Navedeno sigurno nameće i potrebu izgradnje i opremanja uljara bilo u privatnoj inicijativi ili preko zadruga što bi uz ostale stimulacije dodatno povećalo interes za razvoj i unapređenje maslinarstva.

Sve ove mjere za pokretanje i poticanje poljodjelske proizvodnje najvećim bi se dijelom oslanjale na obiteljska gospodarstva, koja ne bi trebala postati monokulturna.

Dalje, potrebno je urediti postojeće i izgraditi mrežu novih poljskih puteva do poljodjelskih površina za korištenje mehanizacije (traktora i sl.). Obradene poljoprivredne površine značajne za uzgoj poljoprivrednih kultura potrebno je zaštititi od izgradnje i po mogućnosti spajanjem i zamjenom određenih površina stvarati veće posjede radi lakše obrade i boljih rezultata. Kako je već istaknuto potrebno je riješiti i pitanje navodnjavanja poljoprivrednih kultura u sušnim razdobljima, te gdje je to moguće ići na stvaranje akumulacije vode u periodima kiša i korištenje navedenih količina u sušnim razdobljima.

3. Ribarstvo

Ribarstvo ni danas, a niti u budućnosti ne će biti značajna gospodarska grana, ali obzirom na geografski smještaj i povezanost s turizmom određeni će broj stanovnika u ovoj djelatnosti imati dodatni izvor zarade. U prošlosti tradicionalna grana, razvojem turizma izgubila je na značenju, ali određenim stimulativnim mjerama može osigurati izvor zarade za određeni broj stanovnika.

U ovom trenutku, ova se djelatnost profesionalno obavlja kroz angažman nekoliko obrtnika. Više se temelji na dopunskom izvoru zarade kroz mali ribolov i sportski ribolov. Uz ulov za osobne potrebe, manji dio ulovljene ribe nudi se kao višak na tržištu, ali u sezoni još uvijek ne može udovoljiti svim potrebama.

U kontekstu nastojanja da se ova grana privrede unaprijedi ovim Planom će se predvidjeti mogućnost organiziranja uzgoja ribe, pa će se uz lokaciju planirati prostor za organizaciju marikulture.

Stoga je za očekivati, da će razvojem turizma jačati i ova grana i u cijelosti sav višak plasirati turističkoj privredi. Računa se da bi u budućnosti u ovoj grani moglo profesionalno osigurati izvor zarade 10-tak zaposlenih.

4. Industrija

Industrija kao sekundarna djelatnost u ovom trenutku relativno je loše razvijena. U ovoj grani postoji brodogradnja u brodogradilištu "Montmontaža-Jadranmont" pogon "Inkobrod" u Korčuli, koja je u velikim teškoćama.

U građevinarstvu također postoji određeni stupanj zaposlenosti u poduzeću "Građevno" Korčula, čije je održavanje na tržištu u uvjetima prilagodljivije i rastuće privatne inicijative sve je teže.

5. Uslužne djelatnosti i obrtništvo

Iz već navedenog vidljivo je da je gospodarska struktura uglavnom utemeljena na uslužnim djelatnostima: turizmu i ugostiteljstvu, prometu i vezama, trgovini te upravnim funkcijama (Tablica 11). Ali neformalno i na proizvodnji i potrošnji hrane. U svemu naglasak mora na prvom mjestu biti na podizanju kvalitete ponude i razvoju međuovisnosti ovih djelatnosti.

U okviru uslužnih djelatnosti i obrtništva, razvoj će se temeljiti na onima koje već djelomično postoje i imaju tržišni i profitabilni prosperitet, ali i dijelu visoko razvijenih uslužnih djelatnosti temeljenih na stručnom pristupu i visokoj tehnologiji. U tom smislu podržavat će se razvoj trgovine kao servisa određenim djelatnostima (poljoprivreda, turizam, građevinarstvo i sl.), iako se ova djelatnost trenutno nalazi u poslovnim teškoćama. Za očekivati je izlazak iz krize i njezin razvoj i uklapanje u sustav s ostalim djelatnostima.

Pored navedenog treba poticati i razvoj malog poduzetništva, odnosno svojevrsnog poduzetničkog "inkubatora", u okviru kojega bi se uz prethodno osigurane i infrastrukturno opremljene lokacije mogli graditi razni servisi i mali obrti ulaganjem domaćeg i stranog kapitala. U ovakvoj zoni moglo bi se razvijati i malo obrtništvo temeljeno na oplemenjivanju uvezanih sirovina.

U uslužnoj djelatnosti prometa i prometne infrastrukture u okviru lokalnog prometa, smanjivanjem postojeće izoliranosti, razvijala bi se i pomorska djelatnost.

Razvoj navedenih društvenih djelatnosti mora u cjelini osigurati visok standard življenja.

Zaključak

Iz izložene analize postojećeg gospodarskog razvoja, ograničenja i mogućnosti razvoja te planiranog gospodarskog i ukupnog društvenog razvitka Grada može se zaključiti slijedeće:

- Postojeća gospodarska struktura i razvoj nisu dostigli potrebni i zadovoljavajući rast što povratno utječe na određene teškoće u ukupnom razvoju i planiranju mjera za budući razvoj.
- Broj radno aktivnog stanovništva ispod je prosječnih kriterija, a stagnira i opada broj zaposlenih.
- Uzroke navedenog stanja nalazimo u nedovoljnom i neadekvatnom korištenju raspoloživih kapaciteta i resursa.
- Sve navedene postavke utječu na pad životnog standarda i sukladno tome na poteškoće u održavanju dosad relativno stabilne demografske strukture populacije (mora se uspostaviti trend uzlaznog rasta, a ne stagnacije).

U **cilju** prevladavanja navedenih teškoća i pronalaženja izlaska iz stanja, uz optimalno korištenje svih raspoloživih resursa i programiranja održivog razvoja, potrebno je poduzeti slijedeće mjere i radnje:

1. Razvoj svih djelatnosti i gospodarskih grana usmjeravati prema donesenim programima uz poduzimanje investicijskih aktivnosti;
2. Osigurati svu potrebnu infrastrukturu za ubrzani gospodarski razvoj najvećim dijelom uz potporu države i njezinih institucija;
3. Pripremati programe razvoja svih djelatnosti na temelju donesenih kriterija i iste ponuditi zainteresiranim ulagačima;
4. Kroz donošenje i prilagođivanje prostornih i eventualno drugih planova, osigurati prostorne mogućnosti zacrtanog razvoja uz primjenu ekoloških normi očuvanja okoline;
5. Poticati osobito razvoj obiteljskih gospodarstava i mogućnost dvojnih zanimanja;
6. Stvoriti pretpostavke za ubrzani demografski razvitak i povećanje broja stanovnika u smislu stručne radne snage;
7. Svim mjerama osigurati povećanje broja radno aktivnog stanovništva i zaposlene radne snage;
8. Sve navedene radnje i aktivnosti poduzimati u cilju povećanja životnog i cjelokupnog društvenog standarda

U svim mjerama i programima potrebno je voditi računa o specifičnosti života i privređivanja na ovakvim prostorima, unaprijediti povezanost između otočnih mjesta i otoka u cjelini te poboljšati povezanost s

kopnenim dijelom zemlje u smislu prevladavanja prometne izoliranosti i sačuvati okoliš kao specifičnost i prednost razvoja ovakvih destinacija.

Navedena analiza, demografskih kretanja, raspoloživih prirodnih izvora i strategije gospodarskog razvoja, može poslužiti kao koristan materijal za izradu modela razvoja otočnih naselja, a s ciljem razvoja malih sredina i time smanjivanja pritiska na useljavanje u veće urbane cjeline. Ovakvim bi se modelom mogla uz znatno manja ulaganja po radnoj jedinici u otočnim mjestima osigurati mnoga nova radna mjesta i potrebni sadržaji za postojeće stanovnike i povrat dijela iseljenih domicilnih stanovnika.

U skladu s navedenom analizom potrebno je osigurati prostorno-planske elemente, koji će u prostornom smislu osigurati mogućnost ostvarenja navedenih gospodarskih ciljeva. To će se osigurati prvenstveno kroz određene prostora za gospodarski i turistički razvoj.

2.2.2. ODABIR PROSTORNO-RAZVOJNE STRUKTURE

Smanjivanje lokalnih utjecaja i nadvladavanje prirodnih ograničenja lokalnog prostora, podređivanje prirode sve većim zahtjevima čovjeka, izjednačavanjem društvenih vrijednosti u velikim geografskim zonama, prodiranjem urbanog u sve pore prostora zahvaljujući to mnogim tehnološkim rješenjima, vodi gubitku lokalnih specifičnosti i krizi identiteta svojstvenih lokalnih prirodnih i umjetnih ambijenata, utopljenih u urbano-ruralnim prostorima gradske aglomeracije, pa i šire, u prostranom ruralno-urbanom kontinuumu intermetropolitanskog prostora.

Spriječiti jednoličan kontinuirano izgrađen prostor, fizičko spajanje s elementima fizičke strukture naselja Korčula, temeljni je cilj odabira prostorno razvojne strukture. Cilj se treba ostvariti kroz:

- svrhovito i restriktivno određivanje građevnih područja naselja, što će u mnogome, ipak, zavisiti o već izgrađenim prostorima;
- oblikovanje relativno uočljive strukture izgrađenog - neizgrađenog (prirodnog) prostora u okviru izgrađenih dijelova građevnih područja;
- čuvanje tradicijskih eventualno još sačuvanih središnjih dijelova naselja;
- izgradnja ostalih građevnih zona, turističkih zona i gospodarskih zona na način da se spriječi kontinuirana izgrađenost prostora;
- čuvanje elemenata prirodne baštine kao strukturnih elemenata prostora, koji će osigurati, uz zaštitu preostalih elemenata kulturno-prostornih tradicijskih struktura, prepoznatljivost i regionalni svojstvenost prostora.

U kontekstu potonjeg podrazumijeva se oblikovanje sustava zaštite prostora različitih razina strogoće.

2.2.3. RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Nastanjeni prostori Grada spadaju prema svojim karakteristikama u *prijelazna područja*. Opća svojstvenost daljnjeg pravca razvoja naselja *prijelaznih područja* (gradsko-seoskih, urbano-ruralnih) treba biti infrastrukturna rekonstrukcija i izgradnja. Glavni ciljevi trebaju biti:

- olakšati pučanstvu pristup društvenim dobrima i institucijama;
- povećati svakodnevnu ekološku i funkcionalnu sigurnost područja;
- poduprijeti i poboljšati osobnu i obiteljsku perspektivu stanovnika područja i proširiti mogućnost individualizacije lokalnog načina života⁶.

Obzirom na rečeno, treba naglasiti da se infrastrukturni sustavi smatraju glavnim čimbenikom usmjerenja razvoja. Cilj je uspostaviti mrežu infrastrukturnih sustava, osigurati potrebne kapacitete uz:

- sigurno i kvalitetno prometno povezivanje prostora unutar sebe, ali i šire;
- osiguranje sustava opskrbe vodom, a paralelno osigurati sustav zaštite mora izvedbom sustava odvodnje i pročišćavanja;
- osiguranje količina kvalitetne energije;

⁶ "PROGRAM PROSTORNO UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE", o.cit.

- bolje korištenje postojećih infrastrukturnih kapaciteta.

2.2.4. ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA

Većina naselja na području Grada Korčule su zbog svoje lokacije i dinamičnosti reljefnih formi "*naselja na vidiku*", saglediva iz niza pozicija: mora, prilaznih cesta, ili s pojedinih vrhova i vidikovaca. Zbog sagledivosti naselja i očuvanja njihovih volumena i oblikovnih karakteristika, značenje kontaktnih zona je utoliko veće što one predstavljaju prostore mogućeg širenja svakog pojedinog naselja. Osnovno morfološko obilježje većine sela, je volumenska kompaktnost koja proizlazi iz grupiranja izgradnje. Odlikuju se ujednačenim mjerilom kuća i gospodarskih zgrada, primjenom karakterističnih materijala završne obrade: vidljivim kamenom u obradi pročelja i kupama kao pokrovom (nekad i na gospodarskim građevinama, čime oblikuju prostorne cjeline visoke estetske vrijednosti i prepoznatljivosti. U slučaju povijesnih sela Račišće, Žrnovo, Čara, Pupnat, Vrnik, morfološka kvaliteta je još naglašenija; iz horizontalnog plana naselja izdvajaju se vertikalne tornjeva crkvi i kapela te kaštela kao prostornih repera sagledivih iz velike udaljenosti.

Svaka nova gradnja u okviru kontaktne zone povijesnih struktura trebala bi polaziti s pretpostavke stvaranja harmonične slike s njom. To znači da se pri dimenzioniranju volumena, korištenju materijala završne obrade mora voditi briga o kontekstu. Neprihvatljivi su volumeni nove gradnje, koji bi onemogućili vizuru na crkve i kapele, a svojim položajem, funkcijom, materijalom završne obrade i koloritom unijeli nesklad te stvorili prostorni i oblikovni konflikt.

Proširenje građevinskih područja postojećih naselja, planirati na način kojim bi se zadržala homogenost slike povijesnog naselja, kvalitetna ekspozicija, što u većini slučajeva znači da je neprihvatljivo širenje građevinskih područja u smjeru prilaznih cesta s kojih se doživljavaju kvalitetne vizure na povijesnu jezgru naselja. S podjednakom pomnjom odnositi se prema starim grobljima s prijedlozima za regulaciju proširenja u mjerilu i karakteru tradicijskih gradnji korčulanskog podneblja..

U planiranju širenja građevinskih područja naselja, njihovom dimenzioniranju i prostornom smještaju treba nastojati očuvati njegov karakter, s obzirom na tip (zbijeni zaselak, ili longitudinalno selo), i karakter naselja (selo sa središnjim funkcijama, zaselak). Jednako je važno čuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljodjelskih površina, šuma i sl., jer cjelovitu sliku naselja, osim njegove građevne strukture čini i pripadajuće pejzažno okruženje.

Stanovište je da će u budućnosti prirodna komponenta prostora, njegova netaknutost, njegove ljepote, uz svojstven identitet kraja i krajolika, uz izrazite kontraste što se mogu sresti u okviru razmjerno uskih geografskih prostora tu u Europi, biti od presudnog utjecaja na formiranje snažne komparativne prednosti u okviru turističke ponude. **Stoga je iznimno važno čuvati vrijednosti prirodne komponente prostora, jer će očuvana prirodna komponenta prostora biti ona "roba" što će se najviše tražiti u budućnosti, a kojim Korčula niti malo ne oskudijeva.** Raznolikost našeg krajolika, daje nam izrazitu prednost u odnosu na mnoge poznate izvan europske destinacije, koje jesu egzotične i svojstvene, ali su u konačnici bez izrazitih kontrasta u okviru širih prostora, krasne ali jednolične.

Na bogatstvu sačuvane prirode i krajolika, izrazitih vrijednosti kulturnog krajobraza Korčule, ispravno prezentirane cjelokupne kulturne baštine, odnosno kulturnih dobara velikih umjetničkih, oblikovnih i ambijentalnih (**sačuvanih**) vrijednosti, uz zaokruživanje ostale nužne ponude za produljene sezone treba temeljiti strategiju (turističkog) razvoja. U dijelu turističke privrede ne na pretjeranom rastu broja turističkih ležajeva, već na podizanju njihove kvalitete - ponude u najširem smislu, pa time i njihove jedinične cijene.

Očuvanje kvalitete prostora, uvažavanje njegovih prostorno-ekoloških i socio-kulturnih parametara, uključivanje prirodne i kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu, unapređenje i obogaćivanje asortimana ponude u cilju produžetka turističke sezone, pomaganje razvoja poljodjelski orijentiranih prostora unutrašnjosti i njihova integracija u cjelinu razvoja, parametri su na kojima počivaju prostorna rješenja ovoga Plana i njegov doprinos navedenoj Strategiji prostornog uređenja RH.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

2.3.1. RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA

Nužno je provesti konsolidaciju prostornog uređenja naselja temeljem isticanja i čuvanja još usčuvanih temeljnih obilježja, regionalnih tradicijskih vrijednosti, uz racionalno planiranje prostornih obuhvata građevnih područja sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti.

U skladu s postojećim političkim i gospodarskim prilikama, koje zahtijevaju od svih svrhovito gospodarenje te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i krajolika u kojemu živimo, prilikom izrade ovoga plana postavljena su sljedeća polazišta za racionalno korištenje i zaštitu prostora:

Europski pristup planiranju. Glavne težnje današnjeg europskog prostornog razvitka moguće je ukratko izraziti na sljedeći način:

- Prihvatiti pristup nadopunjavanja i suradnje gradova i naselja kako bi se izbjeglo nepotrebno i skupo nadmetanje;
- Promicati oživljavanje postojećih umjesto osnivanja novih gradskih (seoskih) područja;
- Ostvarivati novi razvitak sela obnovom urbano-ruralnih odnosa (jer razlika između gradskih i seoskih područja sve više nestaje) i promicanjem gospodarskih djelatnosti primjerenih ruralnim područjima;
- Očuvati različitost kulturnog krajolika;
- Učvrstiti rijetko naseljena izdvojena područja pristupom udruživanja javnih i privatnih djelatnosti u svrhu smanjenja i zaustavljanja iseljavanja pučanstva iz ruralnih područja;
- Omogućiti razvitak prirodnog i zdravog okoliša u područjima gdje se napuštanje zemljišta ne može izbjeći temeljem principa **održivog razvoja**.⁷

Zamisao održivog razvitka.

Održivi razvitak je naziv koji se danas u svijetu koristi kada se želi označiti i istaknuti razvitak koji ide u susret današnjim potrebama, ali uz osiguranje mogućnosti razvitka i budućim naraštajima. Principi održivog razvitka ne ograničavaju gospodarski rast, ali on ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, tijekom prirodnog razvitka i prirodna dobra. Dakle, održivi razvitak označava onaj razvitak koji skrbi o okolišu, koji je tehnički dobar, gospodarski provediv i društveno prihvatljiv.⁸

Sveobuhvatno planiranje i upravljanje prostorom i okolišem.

S gledišta održivog razvitka nameće se nužnost drugačijeg promišljanja prostora gdje ne će biti čovjek i njegove često puta nepromišljene i sebične potrebe prvi zadatak planiranja. U svijetu se danas prihvaća predložak sveobuhvatnog planiranja, tj. sveobuhvatnog pristupa razvitku vezanog za zaštitu okoliša uz uvažavanje zatečenih vrijednosti krajolika i trajno očuvanje okoliša kao razvojnog vrela od neprocjenjive vrijednosti, a sve uz puno sudjelovanje javnosti. U suvremenom gospodarskom razvitku prostor (zemljište) pomalo gubi svoje tradicijsko značenje najvažnijeg gospodarskog izvora, jer se težište pomiče prema znanju, poduzetništvu, informatičkim i prometnim sustavima. U tržišnom gospodarstvu prostor ima svoju uporabnu vrijednost, dok se vrijednost okoliša (pojam okoliša je širi od prostora) još uvijek teško vrednuje. I prostor i okoliš su ograničeni i zato je neophodno sveobuhvatno i sustavno planiranje i gospodarenje prostorom i okolišem. Pod sustavom upravljanja podrazumijevamo:

- društveni i gospodarski razvitak;
- svrsishodno korištenje prirodnih izvora i kulturnog nasljeđa,
- zaštitu okoliša i
- provedbu i kontrolu sustava upravljanja prostorom i okolišem.⁹

⁷ **BLAŽEVIĆ-PERUŠIĆ, JOSIPA:** "EUROPSKI TRENDOVI I ZAŠTITA HRVATSKOG PROSTORA", u: Hrvatski prostor - temeljno nacionalno dobro, Zbornik radova okruglog stola, Zagreb, UIH, str. 19-22.

⁸ **ČRNJAR, MLADEN:** "INTEGRALNO PLANIRANJE I UPRAVLJANJE OKOLIŠEM I PROSTOROM", u: : Hrvatski prostor - temeljno nacionalno dobro, Zbornik radova okruglog stola, Zagreb, UIH, str. 42.

⁹ *Ibidem*, str. 41-48.

Štovanje kulturnog i prirodnog nasljeđa.

Bogatstvo kulturno-povijesnog, prirodnog i krajobraznoga nasljeđa te svjetska nastojanja i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine zahtijevaju da s osobitom pozornošću pristupimo vrednovanju i ponovljenom vrednovanju svega što je važno za prepoznatljivost i očuvanje izvornih ili naslijeđenih vrijednosti hrvatskog krajolika. Očuvanje i skrb za kulturnu i prirodnu baštinu, kao i ispravno korištenje spomeničkih vrijednosti građevina i sklopova, važno je ne samo iz razloga očuvanja hrvatskog kulturnog identiteta, nego i s gledišta sveukupnog napretka, poglavito gospodarskog i turističkog.

Svrhovitost i razboritost u planiranju.

Kraj drugog tisućljeća u ozračju svjetskih promišljanja, te trenutne gospodarske mogućnosti Hrvatske nisu skloni pretjeranim i neostvarivim graditeljskim i prostorno-planerskim zamislima. Živimo u doba kada se nameće potreba za svrsishodnim raspolaganjem i trošenjem prostora u skladu s mogućnostima prostora i okoliša, kao i u skladu s gospodarskim mogućnostima.

Sukladno navedenom načelu ovaj Plan, koliko je to njemu moguće, na razini Grada teži omogućavanju optimalnog, ujednačenog prostornog razvoja svih struktura Grada:

- fizičkih;
- gospodarskih,
- demografskih i
- društvenih
- uz čuvanje biološke i povijesno-kulturne sastavnice prostora Općine u skladu s već navedenim tezama.

Preduvjet svekolikog rasta jest **kvalitetnije prometno povezivanje i infrastrukturno opremanje**, kako Grada tako i cijelog otoka, pa i Županije, što je već županijski problem, ali još više državni.

Principi racionalnog korištenja prostora utvrđeni su *Zakonom o prostornom uređenju*. Može se smatrati da su to društvena opredjeljenja u odnosu na prostor, shvaćanje njegove vrijednosti, njegove neobnovljivosti, te svijesti o štetnosti neracionalne i neorganizirane potrošnje prostora. Stoga izdvajamo opće ciljeve, koje je važno poštovati i prilikom izrade nove prostorno - planske dokumentacije:

- valorizacija zatečenog stanja s unapređenjem već postojećih vrijednosti (pejzaža, kulturne baštine, poljoprivrednih i vodenih površina, itd.),
- racionalno trošenje prostora novom izgradnjom,
- zaštita poljoprivrednih i šumskih površina od neplanske izgradnje,
- donošenjem novih dokumenata prostornog uređenja riješiti problem objekata "divlje izgradnje" u skladu s proklamiranim stavovima i pravilima struke
- ujednačavanje prostornih uvjeta života stanovnika,
- razvoj naselja i radnih mjesta, te središnjih funkcija oko postojećih i potencijalnih jezgara razvoja,
- zaštita i unapređenje identiteta naselja, te fizionomije ostalih manjih naselja,
- osiguranje optimalne prometne povezanosti i prometne organizacije naselja,
- planiranje i osiguranje površina za budući prostorni razvoj uz njihovo osiguranje od neplanskog korištenja,
- smanjenje nepovoljnih utjecaja čovjeka na njegovu okolinu.

U postizanju navedenih općih ciljeva interes je:

- da se elementi županijske, državne i šire integracije (prometne) **iskoriste kao poticaj** za unutarnju konsolidaciju gospodarstva, za razvoj turizma, infrastrukture, za povećanje interesa vanjskih gospodarskih čimbenika kao ulagača, za zaštitu prirodne i kulturne graditeljske baštine, razvoj specifičnih prostornih struktura i djelatnosti i razvoj ruralnog prostora,
- da se funkcionalna i ukupna ekološka cjelovitost i različitost područja očuva, a razvoj planira po načelu predodređenosti prostora za određene djelatnosti primjerene temeljnim značajkama prostora,
- da se pod teretom težnje za ubrzanim razvojem ne izgube temeljne osobitosti prostornih struktura.

Na planu građevnih područja urisane su zone i granice zaštite kulturnog i prirodnog nasljeđa s ciljem da izdavanje uvjeta uređenja prostora bude djelotvornije i u provedbi jednostavnije. Prilikom izdavanja dozvola za zgrade i građevine u ovim zonama potrebno je ishoditi suglasnost nadležnih državnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

Građevna područja urisana su na katastarskim kartama u mjerilu 1:5000 sukladno sekcijama osnovne državne karte u mjerilu 1:5000. Na planu su označena građevna područja namijenjena izgradnji, kao i predjeli (zone) različitog režima zaštite i korištenja kulturnog i prirodnog nasljeđa gdje je moguća gradnja pod određenim uvjetima ili nije uopće moguća.

U Tablici 24 dan je temeljni pregled odnosa površina građevnih područja između postojećeg Prostornog plana općine Korčula - revizija i ovog Plana. Uz apsolutne iznose dat je i indeks povećanja (smanjenja). U Tablici 27, u nastavku teksta, dan je i popis katastarskih čestica na koje je ovim Planom prošireno građevno područje s detaljnijim pregledom.

TABLICA 24

Grad KORČULA	
Površina građevnog područja u Prostornom planu općine Korčula- revizija (1988.g.):	622,2ha
Površina građevnog područja u PPUG KORČULA (2000.g)	564,6ha
Postotak proširenja (+), smanjenja (-) građevnog područja:	-9,3 %

2.3.2. UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Zamisao prostornog uređenja temelji se na: teoretskim polazištima za planiranje, na štovanju prirodnih, krajobraznih, kulturno-povijesnih i drugih naslijeđenih vrijednosti te na nastavljanju vrijedne i korisne tradicije gospodarenja i svekolikog čovjekova djelovanja u ovome kraju. Ovim planom nisu predviđene i nisu dozvoljene one djelatnosti čovjeka, koje bi mogle ugroziti, oštetiti ili obezvrijediti kulturni krajolik po kojemu je Korčula prepoznatljiva. Nisu dozvoljene niti one djelatnosti i ponašanje pojedinaca ili zajednica koje ne skrbe za zaštitu okoliša i ne jamče siguran i zdrav život budućim naraštajima.

Poljodjelsko zemljište, šume, makija, garizi i kamenjari zauzimaju velike površine i one se moraju čuvati u najvećoj mogućoj mjeri.

Planom su predviđene površine za izgradnju. Njim se štiti postojeće kulturno i prirodno nasljeđe. Iako nedovoljno štice u svakodnevnom životu, neprocjenjivo je bogatstvo za razvitak kulturnog identiteta ovoga kraja. Zbog toga je svim naslijeđenim vrijednostima posvećena osobita pozornost, skrb i zaštita, kako bi se stvorili zdravi i vrsni preduvjeti za jači gospodarski razvitak.

Planom je predviđena, a stvoreni su i uvjeti, potrebna tehnička infrastruktura. Tamo gdje je to bilo potrebno urisani su pojasevi magistralne infrastrukture (osobito se to odnosi na sustav elektroopskrbe, vodoopskrbe i kanalizacije). Za gospodarski i demografski razvitak od osobitog je značenja popravak i osuvremenjivanje postojećih i izgradnja novih prometnica te asfaltiranje postojećih putova važnih za svakodnevni život i gospodarski razvitak.

Prilikom planiranja proširenja naselja treba posvetiti osobitu pažnju očuvanju slike naselja i pripadajućih zaselaka, odnosno njihovom svojstvenom izgledu grupiranosti. Uglavnom postoji težnja izgradnje duž prometnica i duž morske obale, a što izobličuje tradicijske oblike gradnje i organizacije naselja, prekida naše veza s oblikovnim izražajem prošlosti.

U cilju provođenja ovoga Plana i zaštite prostora, potrebno je donijeti i prostorne planove užih područja u skladu s općim društvenim i gospodarskim razvojem, drugim riječima, kroz smišljenu etapnu realizaciju ovoga Plana. Neophodno je stalno provjeravanje odrednica Plana, kako u globalnoj zamisli, tako i u pojedinim elementima, kao i njegovo usklađivanje s promjenama koje će uslijediti u cilju zaštite i optimalnog korištenja prostora. Potrebno je osigurati neprestano praćenje realizacije prostorno planske dokumentacije.

U narednom razdoblju neophodna je izrada prostornih planova užih područja za pojedine prostore Grada (grafički list br. 3a₂: "Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora- pregled planova nižeg reda" i list br. 4: "Građevna područja naselja i područja posebnih uvjeta za korištenje" - sekcije - mj. 1:5000). I to prvenstveno¹⁰:

Planom su utvrđeni načini (režimi) uređenja i izgradnje prostora:

- prostornim planovima užih područja;
- ovim Planom na područjima za koja se ne predviđaju prostorni planovi užih područja.

U cilju provođenja ovoga Plana i zaštite prostora neophodna je izrada, kroz smišljenu etapnu realizaciju ovoga Plana, detaljnijih planova užih prostornih cjelina Grada, koji su

¹⁰ U skladu sa *Izvešćem o stanju u prostoru i Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru za Grad Korčulu*, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, Sl. glasnik br.:

¹¹ Nužne bitnije promjene koje je potrebno ugraditi u novi GUP "Korčula" su:
- U dijelu granica, stambenu zonu Medvinjak uključiti u zonu obuhvata revizije GUP-a
- Servisnu zonu u uvali Strečica premjestiti u industrijsku na jugu, a nju prenamijeniti dijelom u stambenu
- posebnu namjenu u dijelu bivše vojarne prenamijeniti u obrazovnu, sportsku, te pastoralnu namjenu
- Dio zone kolektivnog stanovanja prenamijeniti u sportsko rekreativnu zonu
- Dio zone turističke namjene ex Ferijalni savez južni dio, prenamijeniti u sportsko-rekreacijsku zonu
- Sportsko rekreacionu zonu ispod južnih padina park-šume "Hober", ukinuti i ispitati mogućnost prenamjene
- Ukoliko postojeća lokacija heliodroma ne zadovolji propisane uvjete, potrebno je izmjestiti na odgovarajuću lokaciju koja će zadovoljiti sve potrebne uvjete.